EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. märts 2011 *

Liidetud kohtuasjades C-372/09 ja C-373/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Cour de cassationi (Prantsusmaa) 10. septembri 2009. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 17. septembril 2009, menetlustes, mille algatas

Josep Peñarroja Fa,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud K. Schiemann, L. Bay Larsen (ettekandja), C. Toader ja A. Prechal,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: üksuse juhataja M.-A. Gaudissart,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. septembri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– J. Peñarroja Fa,

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues, B. Messmer ja A. Czubinski,

– Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja J. Langer,

– Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

– Euroopa Komisjon, esindajad: H. Støvlbæk, I. Rogalski ja C. Vrignon,

– EFTA järelevalveamet, esindajad: X. Lewis, F. Simonetti ja I. Hauger,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada EÜ artikleid 43, 45, 49 ja 50, millele praegu vastavad ELTL artiklid 49, 51, 56 ja 57, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, lk 22) artikli 3 lõike 1 punkti a.

2 Need taotlused esitati seoses Hispaania kodaniku J. Peñarroja Fa kahe kaebusega, mis puudutasid tema kandmist hispaania keele tõlgina esiteks Cour d'appel de Paris' kohtuekspertide nimekirja ja teiseks riiklikku kohtuekspertide nimekirja.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2005/36 artikkel 1 sätestab:

„Käesolev direktiiv kehtestab korra, mille alusel liikmesriik, kes teeb reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamise või sellel tegutsemise oma territooriumil sõltuvaks eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest (edaspidi „vastuvõttev liikmesriik"), peab vastaval kutsealal tegutsema hakkamiseks või sellel tegutsemiseks tunnustama teises liikmesriigis või teistes liikmesriikides (edaspidi „päritoluliikmesriik") saadud kutsekvalifikatsioone, mis lubavad nimetatud kvalifikatsioone omaval isikul seal samal kutsealal töötada."

4 Direktiivi artikkel 3 „Mõisted" sätestab:

„1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *reguleeritud kutseala* – kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsekvalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õigus- või haldusnormid; tegutsemise moodus on eelkõige kutsealal tegutsemine kutsenimetuse

all, kui sellise nimetuse kasutamine on õigus- või haldusnormidega lubatud üksnes vastavat kutsekvalifikatsiooni omavatel isikutel. Kui esimene lause ei kohaldu, käsitletakse reguleeritud kutsealana lõikes 2 nimetatud kutseala;

b) *kutsekvalifikatsioon* – haridust tõendava dokumendiga, artikli 11 punkti a alapunktis i nimetatud pädevuskinnituse ja/või töökogemusega tõendatud kvalifikatsioon;

[…]”.

5 Direktiivi artikkel 4, mis käsitleb tunnustamise toimet, sätestab:

„1. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamine vastuvõtva liikmesriigi poolt annab soodustatud isikule võimaluse asuda selles liikmesriigis tegutsema samal kutsealal kui see, millele ta kvalifitseerus päritoluliikmesriigis, ja tegutseda sellel kutsealal vastuvõtvas liikmesriigis selle liikmesriigi kodanikega võrdsetel tingimustel.

2. Käesoleva direktiivi tähenduses on kutseala, millel taotleja soovib vastuvõtvas liikmesriigis tegutseda, sama mis kutseala, millele ta päritoluliikmesriigis kvalifitseerus, juhul, kui vastavad kutsetegevused on võrreldavad.”

6 Teenuste osutamise vabadust käsitlevas direktiivi II jaotises paiknev artikkel 5 sätestab:

„1. Ilma et see piiraks ühenduse õiguse erisätete ning samuti käesoleva direktiivi artiklite 6 ja 7 kohaldamist, ei tohi liikmesriigid kutsekvalifikatsiooniga seotud põhjusel takistada teenuste vaba osutamist teises liikmesriigis juhul, kui:

a) teenuse osutaja on liikmesriigis ametlikult asutatud (edaspidi „asutamise liikmesriik"), eesmärgiga tegutseda seal samal kutsealal ja

b) teenuse osutaja asub teise liikmesriiki ja kui ta tegutses asutamise liikmesriigis sellel kutsealal vähemalt kaks aastat teenuse osutamisele eelnenud kümne aasta jooksul, kui see kutseala ei ole selles liikmesriigis reguleeritud. Kaheaastast kutsealal tegutsemise nõuet ei kohaldata juhul, kui kas kutseala või kutsealal tegutsemiseks vajalik haridus või koolitus on reguleeritud.

[…]".

Siseriiklik õigus

7 Bureau de la Cour de cassationi (kassatsioonikohtu juhatus) koostatavasse kohtuekspertide riiklikku nimekirja ja iga apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja kandmist ning ekspertide määramist reguleerivad eelkõige järgmised aktid:

– 29. juuni 1971. aasta seadus nr 71-498 kohtuekspertide kohta, mida on muudetud 11. veebruari 2004. aasta seadusega nr 2004-130 (edaspidi „seadus nr 71-498");

– 23. detsembri 2004. aasta dekreet nr 2004-1463 kohtuekspertide kohta, mida on muudetud 19. juuli 2007. aasta dekreediga nr 2007-119 (edaspidi „dekreet nr 2004-1463”);

– kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 157.

Seadus nr 71-498

8 Seaduse nr 71-498 artikkel 1 sätestab:

„Seaduse või määrusega ette nähtud piiranguid arvestades võivad kohtunikud määrata asjaolude kindlakstegemiseks või nõuande või eksperdiarvamuse saamiseks isiku, kes on kantud artikli 2 kohaselt koostatud nimekirja. Vajadusel võivad nad määrata omal valikul mis tahes muu isiku.”

9 Sama seaduse artikkel 2 sätestab:

„I. Kohtunikele teadmiseks koostatakse:

1) kohtuekspertide riiklik nimekiri, mille koostab Bureau de la Cour de cassation;

2) kohtuekspertide nimekiri, mille koostab iga apellatsioonikohus.

II. Apellatsioonikohtu koostatud nimekirjas kantakse ekspert kõigepealt erirubriiki kaheaastase prooviajaga.

Selle ajavahemiku lõppedes ja uue taotluse esitamisel võib pärast kohtute ja ekspertide esindajatest koosneva komisjoni põhjendatud arvamuse saamist kanda eksperdi nimekirja viieks aastaks. Selleks hinnatakse asjassepuutuva isiku kogemusi ning tema teadmisi menetluspõhimõtetest ning menetlusnormidest, mida kohaldatakse asjatundja läbi viidavatele menetlustoimingutele.

Hilisemad viie aasta kaupa nimekirja kandmised toimuvad pärast uue taotluse läbivaatamist eelmises lõigus kirjeldatud tingimustel.

III. Riiklikusse ekspertide nimekirja ei saa kanda isikut, kes ei tõenda, et ta olnud kolme järjestikuse aasta jooksul kantud apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja. Riiklikku nimekirja kantakse seitsmeks aastaks ja kannet uuendatakse sama pika ajavahemiku võrra pärast uue taotluse läbivaatamist.

[…]”.

Dekreet nr 2004-1463

10 Kohtuekspertide nimekirja kandmise üldtingimuste kohta sätestab dekreedi nr 2004-1463 artikkel 2 järgmist:

„Füüsilise isiku võib kanda või uuesti kanda ekspertide nimekirja vaid siis, kui ta vastab järgmistele tingimustele:

1) ta ei ole toime pannud ebaausaid ega väärituid tegusid;

2) ta ei ole toime pannud tegusid, millele oleks järgnenud distsiplinaar- või halduskaristus, mis seisneb tegutsemisõiguse äravõtmises, nimekirjast kustutamises, ametist tagandamises või tegevusloa või loa kehtetuks tunnistamises;

3) tema suhtes ei ole välja kuulutatud eraisiku pankrotti ega rakendatud muud sanktsiooni vastavalt äriseadustiku II jaotise VI raamatule;

4) ta tegutseb või on tegutsenud piisavalt pika aja jooksul oma erialale vastaval kutse- või tegevusalal;

5) ta tegutseb või on tegutsenud sellel kutse- või tegevusalal tingimustel, mis annavad piisava kvalifikatsiooni;

[…]”.

11 Apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja kandmise menetluse kohta sätestab dekreedi nr 2004-1463 artikkel 6 järgmist:

„[…]

Nimekirja kandmise taotlusele tuleb lisada vajalikud täpsustused, eelkõige järgmised andmed:

[…]

2) andmed, mis käsitlevad taotleja kraade või diplomeid, tema teaduslikke, tehnilisi ja erialaseid töid, funktsioone, mida ta on täitnud, ning tema kutsetegevuse laadi, vajadusel koos tööandjate nime ja aadressi äramärkimisega;

3) tõendid taotleja erialase kvalifikatsiooni kohta;

[…]”.

12 Apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja uuesti kandmise menetluse kohta sätestab dekreedi nr 2004-1463 artikkel 10 järgmist:

„[…]

Taotlusele lisatakse dokumendid, mis võimaldavad hinnata:

1) erialaseid ja praktilisi kogemusi, mida kandidaat on saanud eksperdiülesannete täitmise käigus alates viimatisest nimekirja kandmisest;

2) teadmisi, mida ta on saanud menetluspõhimõtete kohta ning menetlusnormide kohta, mida kohaldatakse asjatundja läbi viidavatele menetlustoimingutele, samuti sel alal läbitud koolitusi."

13 Bureau de la Cour de cassationi koostatavasse nimekirja kandmise ja uuesti kandmise menetluse kohta sätestab dekreedi nr 2004-1463 artikkel 17 järgmist:

„[…]

Taotluse vaatab läbi peaprokurör. Ta kontrollib, et taotluse esitamisele järgneva aasta 1. jaanuariks oleks täidetud seaduse [nr 71-498] artikli 2 lõikes III ette nähtud tingimus apellatsioonikohtu nimekirja kandmise kestuse kohta. Ta võtab arvamuse selle apellatsioonikohtu esimeselt esimehelt ja peaprokurörilt, kus taotleja on nimekirja kantud, ning edastab taotluse koos oma arvamusega Bureau de la Cour de cassationile."

14 Dekreedi nr 2004-1463 artikkel 20 sätestab:

„Nimekirja koostamise eest vastutava asutuse otsuste peale, mis käsitlevad nimekirja kandmist või uuesti kandmist või nimekirja kandmisest või uuesti kandmisest keeldumist, võib esitada kaebuse Cour de cassationile."

Kriminaalmenetluse seadustik

15 Kriminaalasjades kohtuekspertide määramise kohta sätestab kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 157 järgmist:

„Eksperdid valitakse füüsiliste või juriidiliste isikute hulgast, kes on seaduses nr 71-498 ette nähtud tingimustel kantud Cour de cassationi koostatud riiklikku nimekirja või mõnda apellatsioonikohtute koostatud nimekirja […].

Erandjuhul võivad kohtud valida põhistatud otsusega eksperdid, kes ei ole kantud ühessegi neist nimekirjadest."

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

16 J. Peñarroja Fa elab Barcelonas ja on üle 20 aasta töötanud Kataloonias vandetõlgina. Vandetõlgiks nimetasid ta pärast konkursi edukat läbimist Hispaania välisministeerium ja Kataloonia valitsus. Ta tõlgib prantsuse keelest hispaania keelde ja hispaania keelest prantsuse keelde.

17 J. Peñarroja Fa esitas taotluse, et ta kantaks kaheks aastaks Cour d'appel de Paris' kohtuekspertide nimekirja kui hispaania keele tõlk. Tema taotlus jäeti rahuldamata selle kohtu kohtunike üldkogu 12. novembri 2008. aasta otsusega.

18 Samal ajal taotles J. Peñarroja Fa kandmist sama ala eksperdina Bureau de la Cour de cassation koostatavasse riiklikku kohtuekspertide nimekirja. Bureau de la Cour de cassation jättis tema taotluse 8. detsembri 2008. aasta taotlusega rahuldamata.

19 Vastavalt dekreedile nr 2004-1463 esitas J. Peñarroja Fa kummagi otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

20 Neil asjaoludel otsustas Cour de cassation menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule kohtuasjas C-372/09 järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [EÜ] artiklit 50 tuleb tõlgendada nii, et see võib hõlmata ülesannet, mis on antud kutseala asjatundjale kui eksperdile, kelle on […] määranud siseriiklik kohus, sellele kohtule lahendamiseks esitatud vaidluse läbivaatamise raamides?

2 Kas avaliku võimu teostamisel osalemist [EÜ] artikli 45 esimese lõigu tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav Prantsuse kohtu määratud eksperdi ülesandele, nagu seda on reguleeritud Prantsuse tsiviilmenetluse ja kriminaalmenetluse seadustikega ning […] seadusega nr 71/498 ja […] dekreediga nr 2004-1463?

3. Kas [EÜ] artikleid 43 ja 49 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline õigusnorm nagu […] seadusest nr 71-198 […] ja […] dekreedist nr 2004-1463 […] tulenev õigusnorm, mis sätestab, et apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja kandmiseks peavad olema täidetud vanuse, pädevuse, reputatsiooni ja sõltumatusega seotud tingimused, ja ei näe ette selle asjaolu arvessevõtmist, et kandidaati on juba eksperdina tunnustanud tema päritolu[liikmes]riigi kohtud, ega kehtesta muud viisi tema sobivuse kontrollimiseks?"

21 Kohtuasjas C-373/09 esitas Cour de cassation lisaks kahele esimesele küsimusele, mis on sõnastatud samamoodi kui kohtuasjas C-372/09 esitatud kaks esimest küsimust, järgmised küsimused:

„3. Kas [EÜ] artikleid 43 ja 49 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline õigusnorm nagu […] seadusest nr 71-498 […] ja […] dekreedist nr 2004-1463 […] tulenev õigusnorm, mis lubab Cour de cassationi peetavasse riiklikku nimekirja kanda ja Cour de cassationi tunnustatud eksperdi staatuse anda üksnes neile kutseala asjatundjatele, kes on vähemalt kolm aastat kuulunud mõne Prantsuse apellatsioonikohtu koostatud nimekirja?

4. Kas […] direktiivi 2005/36[…] artikli 3 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kohtuekspertiisi ülesannete täitmist sellise kohtueksperdi poolt, keda Cour de cassation on tunnustanud vastavalt […] seaduses nr 71-498 ja […] dekreedis nr 2004-1463 […] sätestatud üksikasjalikele eeskirjadele?"

22 16. oktoobri 2009. aasta kohtumäärusega liideti need kaks kohtuasja kirjaliku ja suulise menetluse ning kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnastuses käsitlevad eelotsuse küsimused igat liiki kohtueksperte ega piirdu vormiliselt vaid kohtuekspertidega, kellel on tõlgi kvalifikatsioon.

24 Eelotsusetaotlustest nähtub siiski, et põhikohtuasjad puudutavad J. Peñarroja Fa kandmist kohtuekspertide nimekirja tõlgina. Olgu lisatud, et kui ülesanded, mida kohtud annavad nende menetluses olevates asjades tõlgiks määratud ekspertidele, ja selliste ülesannete täitmise tingimused nähtuvad toimikutest, ei võimalda muud liiki kohtuekspertide kohta esitatud teave Euroopa Kohtul nende osas põhjalikult analüüsida esitatud küsimusi.

25 Neil asjaoludel tuleb esitatud küsimusi käsitada nii, nagu puudutaksid need üksnes selliseid kohtueksperte, kellel on tõlgi kvalifikatsioon (edaspidi „kohtueksperdid-tõlgid").

Neljas küsimus kohtuasjas C-373/09

26 Kõigepealt tuleb analüüsida kohtuasjas C-373/09 esitatud neljandat küsimust, millega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas tõlgina kohtuekspertiisi ülesannete täitmine, mida teevad eksperdid, kes on kantud sellisesse nimekirja nagu Cour de cassationi koostatav riiklik kohtuekspertide nimekiri, kuulub mõiste „reguleeritud kutseala" alla direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses.

27 Kõigepealt olgu märgitud, et selle mõiste määratlus tuleneb liidu õigusest (vt 17. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-586/08: Rubino, EKL 2009, lk I-12013, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a kohaselt on selle mõistega hõlmatud „kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsekvalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õigus- või haldusnormid".

29 Sellega seoses tuleb märkida, et seaduse nr 71-498 ja dekreedi nr 2004-1463 eesmärk on menetlusosaliste kaitseks ja korrakohase õigusemõistmise tagamiseks koostada eri valdkondades nimekirjad spetsialistidest, kelle poole võivad kohtud pöörduda ekspertiiside tegemiseks ja muude ülesannete täitmiseks menetlustes, mis on seotud neis kohtutes pooleliolevate asjadega.

30 Niisiis on nende sätete ainus eesmärk hõlbustada reguleeritud või reguleerimata kutseala asjatundjate kasutamist, mitte aga korraldada teatava kvalifikatsiooni tunnustamist – sellist pädevust ei ole ei apellatsioonikohtutel ega ka Bureau de la Cour de cassationil (vt analoogia alusel 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-285/01: Burbaud, EKL 2003, lk I-8219, punkt 91). Pealegi võivad need kohtud õiguspäraselt kasutada eksperte, kes ei ole kantud mainitud nimekirjadesse. Järelikult ei kehtesta kõnesolevad sätted sellist reguleeritud kutseala.

31 Direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a esimese lause teist osa arvesse võttes ei kummuta sellist tõdemust ka asjaolu, et isikutel tuleb osutada Prantsuse kohtutele tõlketeenuseid „apellatsioonikohtu eksperdina" või „Cour de cassationi tunnustatud eksperdina".

32 Seetõttu tuleb kohtuasjas C-373/09 esitatud neljandale küsimusele vastata, et kohtuekspertide-tõlkide ülesanded, mida täidavad eksperdid, kes on kantud sellisesse nimekirja nagu Cour de cassationi koostatav riiklik kohtuekspertide nimekiri, ei kuulu mõiste „reguleeritud kutseala" alla direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses.

Esimene küsimus kummaski kohtuasjas

33 Esimese küsimusega kummaski kohtuasjas soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ülesanne, mis on pandud siseriikliku kohtu poolt tema

menetletavas kohtuasjas kohtueksperdiks-tõlgiks määratud kutseala asjatundjale, kuulub sellises õiguslikus kontekstis, nagu tuleneb Prantsuse tsiviil- ja kriminaalmenetluse seadustikest ning seadusest nr 71-498 ja dekreedist nr 2004-1463, EÜ artikli 50 tähenduses mõiste „teenused" alla.

34 Kõigepealt olgu märgitud, et toimikutest nähtuvalt seisneb põhikohtuasjas kõne all olevatele kohtuekspertidele-tõlkidele kohtuniku poolt igakordselt pandud ülesanne erapooletu ja kvaliteetse tõlke tegemises ühest keelest teise.

35 Sellega seoses olgu meenutatud, et vastavalt EÜ artikli 50 esimesele lõigule mõistetakse teenustena tavaliselt tasulist tegevust niivõrd, kuivõrd see ei ole reguleeritud kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumist käsitlevate sätetega. Selle artikli teises lõigus on näitena loetletud teatavad teenuste mõiste alla kuuluvad tegevused, nende hulgas vabakutseline tegevus.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kohtuekspertide tegevust reguleerivad erieeskirjad, mille kohaselt täidab kohtuekspert üksnes kohtuniku määramise alusel ülesannet, mille tingimused on määratlenud kohtunik, ilma et ekspert saaks nendest kõrvale kalduda, ning eksperdi tasu määrab kindlaks kohtuasutus.

37 Sellega seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt seisneb tasulisuse olemuslik tunnus selles, et tasu on majanduslik vastusooritus teenuse eest ning vastusoorituse määravad omavahel kindlaks tavaliselt teenuse osutaja ja saaja (vt eelkõige 22. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-355/00: Freskot, EKL 2003, lk I-5263, punktid 54 ja 55, ning 17. novembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-169/08:

Presidente del Consiglio dei Ministri, EKL 2009, lk I-10821, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Niisiis pelgalt asjaolu, et tasu määratakse kindlaks ametivõimude kehtestatud tariifi alusel, nagu see toimub Prantsusmaal kohtuekspertide puhul, ei oma mingit tähendust nende tehtava töö kvalifitseerimisel teenuste osutamiseks (vt analoogia alusel 12. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-157/99: Smits ja Peerbooms, EKL 2001, lk I-5473, punkt 56).

39 Asjaolu, et kohtuekspert täidab üksnes kohtuniku määramise alusel ülesannet, mille tingimused on määratlenud kohtunik, ei erista seda ülesannet põhimõtteliselt klassikalistest lepingusuhetest teenuste osutamise valdkonnas. Ei ole erandlik, et teenuse osutaja ja saaja otsustavad omavahelises lepingus anda ühele lepingupoolele teatava otsustusõiguse, mis on piiritletud täpsustustega osutatavate teenuste kohta. Selles kontekstis tuleb eksperti, kes taotleb enda kandmist kohtuekspertide nimekirja, pidada nõustunuks nende ekspertide tegevust reguleerivate erieeskirjadega, eelkõige menetlusnormidega, mis käsitlevad kohtuniku pädevust, kes määrab iga kord kindlaks, mida tuleb tõlkida, ning täpsed tingimused, mille kohaselt peab toimuma tõlkimine, mida teeb kohtuekspert-tõlk.

40 Eeltoodut arvesse võttes tuleb kummaski kohtuasjas esitatud esimesele küsimusele vastata, et ülesanne, mis on pandud siseriikliku kohtu poolt tema menetletavas kohtuasjas kohtueksperdiks-tõlgiks määratud kutseala asjatundjale, on teenuste osutamine EÜ artikli 50 – millele nüüd vastab ELTL artikkel 57 – tähenduses.

Teine küsimus kummaski kohtuasjas

41 Teise küsimusega kummaski kohtuasjas soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ülesanne, mis on pandud siseriikliku kohtu poolt tema menetletavas kohtuasjas kohtueksperdiks-tõlgiks määratud kutseala asjatundjale, kuulub sellises õiguslikus kontekstis, nagu tuleneb Prantsuse tsiviil- ja kriminaalmenetluse seadustikest ning seadusest nr 71-498 ja dekreedist nr 2004-1463, EÜ artikli 45 esimese lõigu tähenduses mõiste „tegevus, mis on seotud avaliku võimu teostamisega" alla. Eelkõige täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtueksperdile annab volitused kohtunik, et tema tegevuse eesmärk on abistada kohtunikku otsuse tegemisel ja et tema arvamus võib seda otsust mõjutada, kuid kohtunik ei pea tema järeldustega nõustuma. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et kohtuekspert peab järgima seaduses sätestatud menetluspõhimõtteid.

42 Sellega seoses olgu meenutatud, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt kuulub tegevus EÜ artikli 45 esimese lõigu kohaldamisalasse üksnes siis, kui see on otseselt ja eriomaselt seotud avaliku võimu teostamisega (vt selle kohta eelkõige 21. juuni 1974. aasta otsus kohtuasjas 2/74: Reyners, EKL 1974, lk 631, punktid 45 ja 54).

43 Antud juhul nähtub Euroopa Kohtule edastatud toimikutest, et põhikohtuasjas kõne all oleva kohtueksperdi-tõlgi ülesanne seisneb erapooletu ja kvaliteetse tõlke tegemises ühest keelest teise, mitte aga arvamuse andmises kohtuasja sisu kohta.

44 Sellise eksperdi tehtavad tõlked on järelikult üksnes abistavat laadi ning ei mõjuta kohtu hinnangut ega kohtuvõimu vaba teostamist, mistõttu – nagu väitsid ka põhikohtuasja kaebuse esitaja, Prantsuse valitsus, Euroopa Komisjon ja EFTA järelevalveamet – ei saa niisuguseid tõlketeenuseid pidada tegevuseks, mis on seotud avaliku võimu teostamisega (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Reyners, punktid 52 ja 53, ning 10. detsembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-306/89: komisjon *vs.* Kreeka, EKL 1991, lk I-5863, punkt 7).

45 Seetõttu tuleb kummaski kohtuasjas esitatud teisele küsimusele vastata, et niisugune kohtuekspertide tõlketegevus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei ole EÜ artikli 45 esimese lõigu – millele nüüd vastab ELTL artikli 51 esimene lõik – tähenduses tegevus, mis on seotud avaliku võimu teostamisega.

Kolmas küsimus kohtuasjas C-372/09

46 Kolmanda küsimusega kohtuasjas C-372/09 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas EÜ artiklitega 43 ja 49 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt peavad apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide-tõlkide nimekirja kandmiseks olema täidetud vanuse, pädevuse, reputatsiooni ja sõltumatusega seotud tingimused, kuid siseriiklikud ametiasutused ei ole taotleja kutsealase pädevuse hindamisel kohustatud arvesse võtma kvalifikatsiooni, mille taotleja on omandanud teises liikmesriigis, ning ametiasutuste sellealase hinnangu kontrollimise korda ei ole ette nähtud.

47 Kõigepealt olgu märgitud, et edastatud informatsiooni kohaselt elab J. Peñarroja Fa Barcelonas, töötab Kataloonias vandetõlgina ja soovib olla Prantsusmaal kantud tõlgina kahesse kõnesolevasse kohtuekspertide nimekirja.

48 Kuna toimikust ei nähtu, et J. Peñarroja Fa kavatseks asuda elama Prantsusmaa territooriumile, tuleb Euroopa Kohtule esitatud küsimust niisiis uurida üksnes teenuste osutamise vabadust käsitlevate aluslepingu sätete seisukohalt.

49 Prantsuse valitsus leiab, et niisugune siseriiklik regulatsioon, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis puudutab nii iga apellatsioonikohtu koostatavat kohtuekspertide nimekirja kui ka kohtuekspertide riiklikku nimekirja, ei kujuta endast kohtuekspertiisiteenuste osutamise vabaduse piirangut, eriti kuna üldjuhul võivad kohtunikud vastavalt seaduse nr 71-498 artiklile 1 määrata eksperdiks omal valikul iga isiku, kes ei ole kantud kohtuekspertide nimekirja.

50 Selles kontekstis olgu meenutatud, et EÜ artikkel 49 nõuab mitte ainult igasuguse kodakondsusel põhineva diskrimineerimise välistamist teises liikmesriigis asuva teenuseosutaja suhtes, vaid ka kõigi piirangute kaotamist – isegi juhul, kui neid kohaldatakse vahet tegemata nii selle riigi kui ka teiste liikmesriikide teenuseosutajatele –, kui need võivad keelata, takistada või muuta vähem atraktiivseks sellise teenuseosutaja tegevuse, kelle asukoht on teises liikmesriigis, kus ta seaduslikult samalaadseid teenuseid osutab (vt selle kohta eelkõige 3. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-58/98: Corsten, EKL 2000, lk I-7919, punkt 33, ja 8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-42/07: Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, EKL 2009, lk I-7633, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Sellega seoses olgu meenutatud, nagu märgib ka eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi siseriikliku õiguse kohaselt koostatakse kohtuekspertide nimekirjad „kohtunikele teadmiseks", on nende nimekirjade koostamise eesmärk võimaldada kohtutel tagada, et neid abistavatel kutseala asjatundjatel on niisugune pädevus ja muud omadused, mis on vajalikud õigusemõistmise avaliku teenuse kvaliteetsuseks ja tõhususeks.

52 Seda eesmärki silmas pidades tuleb asuda seisukohale, et niisuguste kohtuekspertide nimekirjade koostamine, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mõjutab kohtute valikut, nii et kohtud kalduvad määrama nimekirja kantud eksperte, kelle puhul nad võivad eeldada, et neil on kohtute abistamiseks vajalikud omadused.

53 Seetõttu tuleb järeldada, et kuigi kohtutel ei ole formaalset kohustust määrata ainult nimekirjadesse kantud eksperte, kujutab nimekirjade koostamine endast kohtueksperdi-tõlgi teenuste osutamise vabaduse piirangut (vt analoogia alusel 24. novembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 249/81: komisjon *vs.* Iirimaa, EKL 1982, lk 4005, punkt 28).

54 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb veel, et isegi kui valdkonnas ei ole toimunud ühtlustamist, võib niisugust teenuste osutamise vabaduse piirangut õigustada ülekaalukas avalik huvi, tingimusel et seda piirangut kohaldatakse kõigi vastuvõtvas liikmesriigis tegutsevate füüsiliste isikute või ettevõtjate suhtes, see on eesmärgi saavutamise tagamiseks sobiv ega lähe kaugemale, kui on vajalik eesmärgi saavutamiseks, ning kui seda huvi ei kaitse eeskirjad, mida kohaldatakse teenuse osutaja suhtes tema asukohaliikmesriigis (vt selle kohta eelkõige 23. novembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-369/96 ja C-376/96: Arblade jt, EKL 1999, lk I-8453, punktid 34 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika, ja 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-439/99: komisjon *vs.* Itaalia, EKL 2002, lk I-305, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 *Menetlusosaliste kaitse ja korrakohane õigusemõistmine kuuluvad ülekaaluka avaliku huvi alla.*

56 Kuigi tuleb nõustuda, et tingimused, mis on ette nähtud sellise sättega nagu dekreedi nr 2004-1463 artikkel 2, võivad tagada mainitud eesmärkide saavutamise ning seetõttu moodustada teenuste osutamise vabaduse lubatud piirangu, ei tohi need minna kaugemale, kui on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik.

57 Sellega seoses olgu märgitud, et kuigi menetlusosaliste kaitse ja korrakohane õigusemõistmine võivad õigustada ekspertide nimekirjade koostamist, mis leiavad praktikas sagedast kasutamist, nagu on märgitud eespool punktis 52, peavad nimekirjade koostamise aluseks olema objektiivsed ja mittediskrimineerivad kriteeriumid.

58 Väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt peavad siseriiklikud ametiasutused jälgima eelkõige seda, et teistes liikmesriikides omandatud kvalifikatsioone tunnustataks vastavalt nende tegelikule väärtusele ning võetaks nõuetekohaselt arvesse (vt eelkõige 7. mai 1991. aasta otsus kohtuasjas C-340/89: Vlassopoulou, EKL 1991, lk I-2357, punkt 16, ja 22. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-31/00: Dreessen, EKL 2002, lk I-663, punktid 23 ja 24, ning eespool viidatud kohtuotsus Rubino, punkt 34).

59 Käesolevas asjas kinnitab Prantsuse valitsus niisuguse praktika olemasolu, mille kohaselt võetakse põhikohtuasjas kõne all olevatesse kohtuekspertide nimekirjadesse kandmise taotluste hindamisel arvesse nende kandidaatide kogemust, kes täidavad või on täitnud kohtuekspertiisi ülesandeid välisriigi kohtu juures.

60 Eelotsusetaotlustest nähtub siiski, et Cour de cassationi väljakujunenud praktika kohaselt ei nõua ükski õigus- ega haldusnorm esmasest nimekirja kandmisest keeldumise otsuste põhjendamist, nimekirja kandmise menetluse käigus ei koostata ühtki dokumenti, mis võiks kuuluda Prantsuse haldusdokumentidele juurdepääsu menetluse alla, ning Cour de cassation, kellele on esitatud kaebus nimekirja kandmisest keeldumise otsuse peale, kontrollib nimekirja kandmise taotluse läbivaatamisel vaid menetlusnormide järgimist, jättes niisiis muu hulgas kõrvale kandidaadi kutseoskused.

61 Järelikult tuleb tõdeda, et niisugustel tingimustel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei allu kohtuekspertide-tõlkide nimekirja kandmisest keeldumise otsused tõhusale kohtulikule kontrollile selles osas, mis puudutab teistes liikmesriikides omandatud ja tunnustatud kogemuste ja kvalifikatsiooni arvessevõtmist.

62 Sellega seoses olgu rõhutatud, et siseriiklikud ametiasutused peavad teistes liikmesriikides omandatud kvalifikatsiooni nõuetekohaselt kontrollima ja arvesse võtma sellistele liidu õigusest tulenevatele nõuetele vastavas menetluses, mis käsitlevad liidu kodanikele eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 antud põhiõiguste tõhusat kaitset.

63 Sellest tulenevalt peab olema võimalik esitada kohtuekspertide-tõlkide nimekirja kandmisest keeldumise otsuse peale kaebus kohtusse, et kontrollida selle otsuse seaduslikkust liidu õiguse seisukohalt. Sellega seoses on oluline, et asjassepuutuv isik saaks tutvuda tema suhtes tehtud otsuse põhjendustega, mis võimaldaks tal ennast kaitsta parimates võimalikes tingimustes ja kõigist asjaoludest teadlikuna otsustada, kas kohtusse pöördumine on otstarbekas. Seetõttu on pädev siseriiklik asutus kohustatud tegema keeldumise põhjused talle teatavaks kas otsuses endas või tema taotlusel hilisemas teadaandes (vt 15. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 222/86: Heylens jt,

EKL 1987, lk 4097, punktid 15 ja 17, ning eespool viidatud kohtuotsus Vlassopoulou, punkt 22).

64 Järelikult kui siseriiklik regulatsioon, mis kujutab endast teenuste osutamise vabaduse piirangut, ei kehtesta mehhanismi tõhusaks kohtulikuks kontrolliks selle üle, kas teiste liikmesriikide kohtute tunnustatud kohtueksperdi-tõlgi kvalifikatsiooni on võetud arvesse vastavalt selle tegelikule väärtusele, siis ei vasta see regulatsioon liidu õigusest tulenevatele nõuetele.

65 Seega tuleb kohtuasjas C-372/09 esitatud kolmandale küsimusele vastata, et EÜ artikliga 49, millele nüüd vastab ELTL artikkel 56, on vastuolus selline siseriiklik regulatsioon, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt sõltub kohtuekspertide-tõlkide nimekirja kandmine kvalifikatsiooni olemasolust, ilma et asjassepuutuvad isikud saaksid tutvuda nende suhtes tehtud otsuse põhjendustega ja ilma et selle otsuse peale saaks esitada kohtule kaebust, mis võimaldaks kontrollida otsuse seaduslikkust, eelkõige selles osas, kas on järgitud liidu õigusest tulenevat nõuet, et teises liikmesriigis omandatud ja tunnustatud kvalifikatsiooni oleks nõuetekohaselt arvesse võetud.

Kolmas küsimus kohtuasjas C-373/09

66 Kolmanda küsimusega kohtuasjas C-373/09 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas niisugune nõue, nagu tuleneb seaduse nr 71-498 artiklist 2, mille kohaselt ei saa riiklikku kohtuekspertide nimekirja kanda isikut, kes ei tõenda, et ta olnud kolme järjestikuse aasta jooksul kantud apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja, on eraldi võetuna vastuolus asutamisvabadusega ja teenuste osutamise vabadusega.

67 Kõigepealt olgu märgitud, et käesoleva otsuse punktis 48 mainitud põhjustel tuleb seda küsimust käsitleda üksnes teenuste osutamise vabaduse valdkonnas kohaldatavate aluslepingu sätete seisukohalt.

68 Käesoleva otsuse punktides 49–53 toodud kaalutlustest nähtuvalt on kohtuekspertide nimekirja kandmise nõue, mis on sätestatud seaduses nr 71-498 ja dekreedis nr 2004-1463, kohtueksperdi-tõlgi teenuste osutamise vabaduse piirang.

69 Veel tuleb tõdeda, et niisugune eeltingimus, nagu tingimus olla kantud kolme järjestikuse aasta jooksul apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja, võib tagada Cour de cassationi menetluse osaliste kaitse eesmärgi ja korrakohase õigusemõistmise eemärgi saavutamise ning olla seetõttu teenuste osutamise vabaduse lubatud piirang.

70 Siiski tuleb kontrollida, kas see tingimus, mis kohaldub vahet tegemata nii oma riigi kui ka teiste liikmesriikide teenuseosutajate suhtes, läheb kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks.

71 Sellega seoses väitis Prantsuse valitsus esiteks, et niisugune tingimus võimaldab tagada, et eksperdil on põhjalikud teadmised vastava liikmesriigi kohtumenetluste kohta, mis võivad oluliselt erineda teiste liikmesriikide kohtumenetlustest, kuna selliseid teadmisi saab omandada ainult praktika käigus. Teiseks, kuna kohtuekspertide ülesanded on väga täpsed ja järjestikuste ülesannete vahel võib olla kuid või isegi aastaid,

ei ole nõue olla kolme järjestikuse aasta jooksul kantud kohtuekspertide nimekirja ülemäära range.

72 Olgu märgitud, et kui kõigi kohtumenetluses osalevate kutseala asjatundjate kvalifikatsiooni puudutavad kõrgendatud nõuded on kehtestatud menetlusosaliste kaitse ja korrakohase õigusemõistmise tagamiseks, kehtib see veel enam ka kutseala asjatundjate puhul, kes osalevad menetluses liikmesriigi kõrgeimas kohtus, nagu Cour de cassation.

73 Kui tegemist on tõlketeenustega niisuguse menetluse raames, ei ole menetlusosaliste kaitse ja korrakohase õigusemõistmise eesmärgi saavutamiseks ebaproportsionaalne nõuda, et kohtueksperdil-tõlgil oleks juba teatav praktiline kogemus õigustõlke ülesannete täitmisel ja teadmised asjassepuutuva kohtu liikmesriigi kohtusüsteemi kohta.

74 Võttes arvesse apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja kantud kohtuekspertide-tõlkide ülesannete suurt täpsust ja asjaolu, et järjestikuste ülesannete vahel võib mööduda kuid või isegi aastaid, tuleb anda asjassepuutuvale liikmesriigile teatav kaalutlusruum nende eesmärkide saavutamiseks vajaliku ajavahemiku määramisel. Seetõttu ei lähe nõue olla kolme järjestikuse aasta jooksul kantud kohtuekspertide-tõlkide nimekirja üldjuhul kaugemale sellest, mis on vajalik kõnesolevate eesmärkide saavutamiseks.

75 Kuid niisuguse reegli kohaldamine teise liikmesriigi kohtueksperdile-tõlgile, kes on juba täitnud ülesandeid selle liikmesriigi või teiste liikmesriikide kohtutes, eelkõige kõrgeimates kohtutes, oleks käesoleva otsuse punktis 58 meenutatud põhimõtet silmas pidades ebaproportsionaalne.

76 Niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, nõuab liidu õigus, et ametiasutus, kes on saanud riiklikku kohtuekspertide nimekirja kandmise taotluse, võtaks arvesse taotleja teistes liikmesriikides omandatud kvalifikatsiooni, et teha kindlaks, kas ja mil määral võib see olla samaväärne kvalifikatsiooniga, mida tavaliselt eeldatakse isikult, kes on olnud kolm järjestikust aastat kantud apellatsioonikohtu koostatavasse nimekirja (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Vlassopoulou, punkt 16).

77 Sellega seoses olgu meenutatud, nagu käesoleva otsuse punktis 63 juba märgitud, et iga otsuse peale peab olema võimalik esitada kaebus kohtule, mis võimaldaks kontrollida otsuse seaduslikkust liidu õiguse seisukohalt, ning asjassepuutuval isikul peab olema võimalus tutvuda tema suhtes tehtud otsuse põhjendustega.

78 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kolmandale kohtuasjas C-373/09 esitatud küsimusele vastata, et selline nõue, nagu tuleneb seaduse nr 71-498 artiklist 2, mille kohaselt ei saa riiklikku kohtuekspertide nimekirja kanda isikut, kes ei tõenda, et ta on olnud kolme järjestikuse aasta jooksul kantud apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja, on vastuolus EÜ artikliga 49, millele nüüd vastab ELTL artikkel 56, kui ilmneb, et see takistab teises liikmesriigis asutatud ja niisugusesse nimekirja kandmist mitte tõendanud isiku taotluse läbivaatamisel selle isiku teises liikmesriigis omandatud ja tunnustatud kvalifikatsiooni nõuetekohast arvessevõtmist, et

teha kindlaks, kas ja mil määrab võib see kvalifikatsioon olla samaväärne kvalifikatsiooniga, mida tavaliselt eeldatakse isikult, kes on olnud kolm järjestikust aastat kantud apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja.

Kohtukulud

79 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Ülesanne, mis on pandud siseriikliku kohtu poolt tema menetletavas kohtuasjas kohtueksperdiks-tõlgiks määratud kutseala asjatundjale, on teenuste osutamine EÜ artikli 50 – millele nüüd vastab ELTL artikkel 57 – tähenduses.**

2. **Niisugune kohtuekspertide tõlketegevus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei ole EÜ artikli 45 esimese lõigu – millele nüüd vastab ELTL artikli 51 esimene lõik – tähenduses tegevus, mis on seotud avaliku võimu teostamisega.**

3. **EÜ artikliga 49, millele nüüd vastab ELTL artikkel 56, on vastuolus selline siseriiklik regulatsioon, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt**

sõltub kohtuekspertide-tõlkide nimekirja kandmine kvalifikatsiooni olemasolust, ilma et asjassepuutuvad isikud saaksid tutvuda nende suhtes tehtud otsuse põhjendustega ja ilma et selle otsuse peale saaks esitada kohtule kaebust, mis võimaldaks kontrollida otsuse seaduslikkust, eelkõige selles osas, kas on järgitud liidu õigusest tulenevat nõuet, et teises liikmesriigis omandatud ja tunnustatud kvalifikatsiooni oleks nõuetekohaselt arvesse võetud.

4. **Selline nõue, nagu tuleneb 29. juuni 1971. aasta seaduse nr 71-498 kohtuekspertide kohta, mida on muudetud 11. veebruari 2004. aasta seadusega nr 2004-130, artiklist 2, mille kohaselt ei saa riiklikku kohtuekspertide nimekirja kanda isikut, kes ei tõenda, et ta on olnud kolme järjestikuse aasta jooksul kantud apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja, on vastuolus EÜ artikliga 49, millele nüüd vastab ELTL artikkel 56, kui ilmneb, et see takistab teises liikmesriigis asutatud ja niisugusesse nimekirja kandmist mitte tõendanud isiku taotluse läbivaatamisel selle isiku teises liikmesriigis omandatud ja tunnustatud kvalifikatsiooni nõuetekohast arvessevõtmist, et teha kindlaks, kas ja mil määrab võib see kvalifikatsioon olla samaväärne kvalifikatsiooniga, mida tavaliselt eeldatakse isikult, kes on olnud kolm järjestikust aastat kantud apellatsioonikohtu koostatavasse kohtuekspertide nimekirja.**

5. **kohtuekspertide-tõlkide ülesanded, mida täidavad eksperdid, kes on kantud sellisesse nimekirja nagu Cour de cassationi koostatav riiklik kohtuekspertide nimekiri, ei kuulu mõiste „reguleeritud kutseala" alla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses.**

Allkirjad